

KLASİK SOSYOLOGLAR

Emile DURKHEIM

(1858-1917)

Emile DURKHEIM (1858-1917)

- Comte`un sosyolojiyi bilimsel bir temele oturtmakta başarılı olamadığı görüşünden hareket etmiştir.
- Ortak noktaları: **“Toplum yaşamı da, tıpkı doğal dünyayı inceleyen bilimlerin taşıdığı nesnellikle ele alınmalıdır.”**

- Toplumsal olguların incelenmesi kolay değildir, çünkü doğrudan gözlemlenemezler.
- Ancak bu olguların etkileri çözümlenebilir.
- Toplumsal olgular incelenirken, önyargılardan ve ideolojik bakış açılarından kaçınmak gerekir (nesnellik ilkesi).

- Durkheim, sosyolojinin ayrı bir akademik disiplin olarak tanınmasını sağlamıştır.
- Böylelikle toplumun ve toplumsal konuların kendine has özellikleri ortaya çıkarılmış, bu konuların birey seviyesine indirilmesi önlenmiştir.
- Sosyolojide sosyal istatistiklerin kullanılması bakımından da öncü olmuştur. Resmi kayıtlar ve sistematik analizlerle, sosyal olgular belirli bir tarzda sıralanabilmekte ve böylece bilimsel çıkarsamalar yapılabilmektedir.

Önemli Eserleri

- Toplumsal İş Bölümü Üzerine, 1893
- Sosyoloji Metodunun Kuralları, 1894
- İntihar, 1897
- Din Hayatının İlkel Şekilleri, 1912

Toplumsal olguları ŞEYLER olarak incele!

- Toplumsal olgular gerçektir, nesnelere gibi ele alınmalıdır.
- Toplum yaşamı da, tıpkı doğal olay-olgular gibi çözümlenebilir.
- Her toplumsal olgunun nedeni yine bir başka toplumsal olgudur.
- Toplumsal olgular ve normlar, toplumsal gereksinimler temelinde evrim geçirmişlerdir.

- Toplum, insana ilişkin her kurumun temelidir. Kurumlar, örneğin din ve Tanrı anlayışı da topluma bağlıdır ve onunla birlikte gelişip evrimleşir.
- Din, toplumsal dayanışma üreten en önemli toplumsal olgulardan birisidir.

- Her birey için toplumsal olaya katılmak kaçınılmaz bir zorunluktur.
- Çünkü toplumsal olaylar; genel, zorunlu, bireyi ve bireyler arası ilişkileri belirleyen din, ekonomi, hukuk, ahlâk, siyaset, bilim ve sanat türünden olaylardır.
- İnsan genel doğruları hazır biçimde toplumdan alır. Bu doğrular bireyin, (kendisi, başkaları, insanlar arası ilişkiler, doğa, evren üzerine) yargılarına temel dayanak olur.

Toplum, tek tek üyelerin eylemlerinden daha fazla bir şeydir.

- **Toplum organik ve kollektif bir bütündür.**
- Toplum bireylerin toplamından daha fazla bir şeydir, bireylerden bağımsız **kollektif bir bilinç** olarak ele alınmalıdır.
- **Kollektif Bilinç:** İnsanda, bireysel hayata ait olayları aşan, ortak düşünce, istek ve heyecanları temsil eden ortak bir bilinç.

Toplumunu bir arada tutan, kaosu engelleyen Őey nedir?

DAYANIŞMA

- Bireylerin başarılı bir Őekilde toplumsallaŐmalarına

ve

- Grup içinde paylaşılan değerler ve gelenekler tarafından yönlendirilmelerine bağlıdır.

Mekanik dayanışma; düşük bir işbölümü düzeyine sahip geleneksel kültürlerde görülür. Bu tür toplumlarda üyelerin çoğu benzer mesleklerde yer alır. Birbirlerine ortak yaşantı ve paylaşılan inançlar ile bağlıdırlar. Paylaşılan değerlerin gücü baskıcıdır. (Kollektif bilinç yüksektir)

Organik dayanışma; ekonomik bakımdan birbirine bağımlı ve üyelerinin katkılarıyla bir arada durabilen toplumlarda görülür. Gelişmiş toplumlardaki mesleki uzmanlaşmayla ortaya çıkar. Ekonomik bağımlılık, ortak inanç ve değerlerin yerini alır.

*** Bu iki ayrı dayanışma tipinden kaynaklanan farklı sosyal gereksinimler ve normlar üzerinde şekillenen toplumsallaşma tipleri vardır.

*** Toplum yaşamını ayakta tutan değerler ve normlar da işbölümünün ortaya çıkardığı toplumsallaşma biçimlerine göre farklılık göstermektedir.

- **Modern hayatın başlıca problemleri,**
 - yeni dayanışma formlarının bulunamaması,
 - yalıtılmış olma hissi ve memnuniyetsizlik,
 - anomi,
 - intihar
 - bireyselleşme

Anomi (normsuzluk/kuralsızlık)

Hızlı toplumsal dönüşümlerin yaşandığı modern toplumlarda, toplum yaşamının yol açtığı amaçsızlık ve umutsuzluk duygusu sebebiyle “*anomi*” ortaya çıkabilir.

Eskiden dinin sağladığı geleneksel ahlaki denetleme ve ölçüler, toplumsal gelişme tarafından büyük ölçüde parçalanmıştır. Bu da modern toplumlarda yaşayan bir çok bireyi, kendi gündelik yaşamlarının anlamdan yoksun olduğu duygusuna itmeye başlamıştır.

Bir toplumsal olgu olarak“İntihar”

- *“İntihar, bir insanın doğuracağı sonucu bilerek, olumlu ya da olumsuz bir hareketi ile dolaylı veya dolaysız olarak kendi kendini ölüme sürüklemesidir. İntihar, ferdin dine, aileye, devlete olan bağlılığı ile ters orantılıdır.” (Le Suicide, 1897)*

Bir toplumsal olgu olarak “İntihar”

Durkheim’a göre;

- Görünürde tümüyle kişisel bir edim olan intihar olgusunun, sosyolojik bir boyutu vardır.
- İntihar oranları yıldan yıla düzenli kalıplar gösterdiği için, bu kalıplar sosyolojik açıdan açıklanmalıdır.
- İntihar davranışı üzerindeki toplumsal etkiler (örn: anomie) çözümlenebilir.

*** Farklı türden toplumsal dayanışma biçimlerinin bulunduğu toplumlarda farklı türden intihar eğilimleri ortaya çıkmaktadır.

- İntihar nedenlerini incelerken bireyin kişiliğini şekillendiren etkenleri (din, aile, çevre, savaş/barış, ekonomik durum vb.) göz önünde bulundurmıştır.

Bu sonuçları iki başlık altında toplamıştır.

1. **Bütünleşme**: Bireyin herhangi bir sosyal gruba dahil olması.

2. **Düzenleme**: Bireyin isteklerinin ve hayattaki amacının sosyal kurallarca çerçevesi.

İntihar Çeşitleri:

1. ***Egoist (bencil) İntihar***: Düşük bütünleşme sebepli yaşanan intihardır. Durkheim'ın araştırmalarına göre; protestanlardan daha fazla ayinde bir araya gelen katoliklerde daha seyrek egoist intihar gözlenmiştir.

2. ***Anomik intihar***: Bir toplumsal **düzenlemenin** olmaması dolayısıyla gerçekleşen intiharlardır. Ekonomik krizler, hızlı toplumsal değişimler vb.

3. ***Altruistik (özgecil) intihar***: Bireyin aşırı bütünleşmesi durumunda, toplumu kendinden daha değerli görmesiyle ilgilidir. Mekanik dayanışmanın olduğu toplumlarda görülür. Bir sosyal gruba ya da dine aşırı bağlılık gösteren kimselerde görülür (örn. canlı bomba).

4. ***Fatalistik (kaderci) intihar***: Çok katı kurallar dolayısıyla bireyin kendi hayatını istediği gibi yaşayamaması sonucu gerçekleşen intiharlardır. Aşırı muhafazakar bölgelerdeki kadın intiharları örnek gösterilebilir.

Kaynakça

- Aron, R. (2004). Sosyolojik Düşüncenin Evreleri. Ankara: Bilgi
- Giddens, A. (1998). Sosyoloji: Eleştirel Bir Yaklaşım. İstanbul: Birey.
- Giddens, A. (2008). Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı.
- Tan, M. (1981). Toplum bilime Giriş: Temel Kavramlar. Ankara: A.Ü. E.B.F. Yay.
- Tezcan, M. (1993). Sosyolojiye Giriş: Temel Kavramlar.